

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

УДК 33.025.12(477)

Сергієнко А. О., студентка 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу
ХНЕУ ім. С. Кузнеця,

Актуальність даної статті зумовлена умовами занепаду та розбалансованості економіки, а також набуттям все більшого значення контролю, завданням якого є забезпечення ефективної та законної діяльності підприємницьких структур суб'єктів господарювання. Виникає необхідність контролю процесів використання бюджетних коштів, саме тому через орієнтованість української економіки на вимоги Європейського товариства потрібно проводити кардинальні зміни в функціонуванні економічного контролю.

Метою даної статті є теоретичне та практичне обґрунтування сутності та значення економічного контролю в Україні. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання: розглянути теоретичну основу економічного контролю в Україні; визначити поняття економічного контролю; проаналізувати статистичні дані економічного контролю в Україні; відстежити динаміку показників економічного контролю; виокремити негативні наслідки обмеження перевірок Кабінетом Міністрів.

Проблемами економічного контролю займалися багато вітчизняних науковців. Серед українських авторів слід особливо виділити Дікань Л.В.[1], Бутинця Ф. Ф.[2], Білуху М.Т.[3], Сердюка В. М.[4], Усача Б.Ф.[5]. Ярошенка С.П. [6], Кобичева О.С.[6] та інших.

Контроль є одним із важливих елементів ринкової економіки, причому діють системи як державного, так і незалежного контролю (аудит), які дозволяють забезпечити необхідною інформацією всі рівні управління. Все більшенабуває сучасного значення розвиток внутрішнього економічного контролю. Економічний контроль як галузь економічної науки сприяє оптимізації народногосподарських програм, територіального розміщення виробництва, а також досліджує

трудові матеріальні і фінансові ресурси в усіх ланках народного господарства з метою раціонального їх використання. Так як багато вітчизняних науковців займаються вивченням економічного контролю, то кожен трактує значення цього терміну по-різному. Автором наведено визначення економічного контролю в таблиці.

Таблиця 1

Визначення економічного контролю сучасними авторами

Джерело	Визначення	Коментар
1	2	3
Павлюк В.В., Сердюк В.М. [4]	Економічний контроль – елементу правління являє собою складний процес, спрямований на перевірку відповідності контрольованих об'єктів пропонованим до них вимогам і заданим параметрам	Не повністю розкрите головне завдання контролю
Дікань Л.В. [1]	Економічний контроль – це система відносин стосовно систематичного спостереження і перевірки функціонування відповідного об'єкта, певного суспільного, виробничого або іншого процесу контролюючими органами, установами, уповноваженими особами з метою встановлення відхилень об'єкта контролю від заданих параметрів	Не повністю розкриває головну мету та завдання контролю
Бутинець Ф.Ф., Бардаш С.В., Малюга Н.М., Петренко Н.І. [2]	Економічний контроль – це систематичне спостереження і перевірка процесу функціонування відповідного об'єкта з метою виявлення його відхилень від заданих параметрів.	Увага не приділяється вирішенню та зловживанню економічними категоріями
Усач Б.Ф. [5]	Економічний контроль – це повторне повернення до раніше розглянутого питання, його перевірка означає перевірку виконання тих або інших господарських рішень з метою встановлення їх законності та економічної доцільності.	Суперечить існуючій класифікації економічного контролю
Білуха М.Т. [3]	Економічний контроль – це система спостереження і перевірки відповідності процесу функціонування об'єкту управління прийнятим управлінським встановленням результатів управлінського впливу на керований об'єкт, виявлення відхилень, допущених у ході виконання таких рішень.	Відображає сутність поняття, але є неповним, адже економічний контроль не обмежується використанням лише таких методів як спостереження та перевірку.

Закінчення табл. 1

1	2	3
Ярошенко С.П, Пінькас Г.І., Кобичева О.С. [6]	Економічний контроль – система спостереження й перевірки процесу функціонування та фактичного стану об’єкта управління з метою визначення обґрунтованості й ефективності результатів їх виконання, виявлення відхилень від установлених вимог й вжиття заходів з усунення порушень і перебоїв	Не розкриває економічний зміст

Як видно з таблиці 1, у кожному з наведених визначень присутні деякі неточності. Через це автор пропонує власне визначення терміну. Економічний контроль – це систематичне спостереження і перевірка органами контролю процесу функціонування певного об’єкта, виробничого, суспільного чи іншого процесу відповідно до вимог економічних законів, чинного законодавства з метою встановлення відхилень об’єкта контролю від заданих параметрів, забезпечення законності виконання операцій, запобігання протиправним операціям.

Для ефективного функціонування економічного контролю держава створила відповідні органи, за допомогою яких здійснюються перевірки. Одним з таких органів є Державна аудиторська служба України, що здійснює державний контроль від імені виконавчої гілки влади. На основі статистичних даних Державної аудиторської служби України пропонується розглянути динаміку, що дасть змогу більш детально ознайомитися з діяльністю контролюючих органів в Україні.

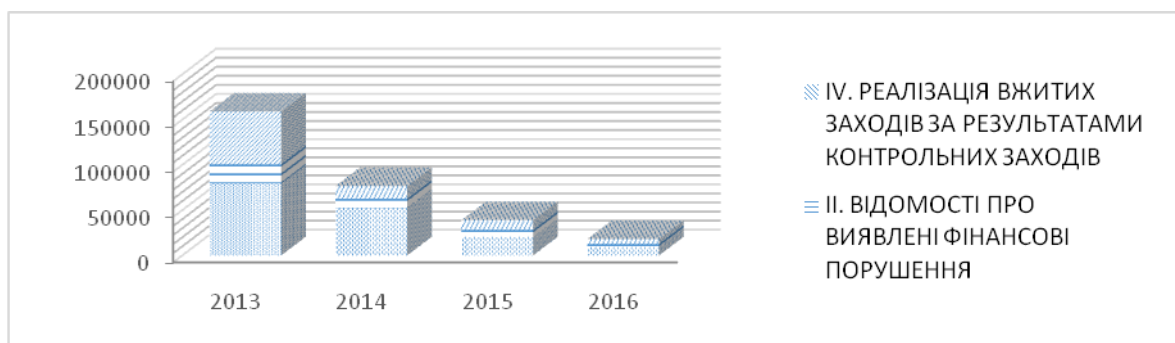

Рис.1. Динаміка проведених та вжитих заходів (узагальнено автором) [7]

Як видно з Рис.1. з 2013 року зменшується кількість контрольних заходів, відповідно, зменшується і кількість вжитих заходів. Це пояснюється тим, що з 13 серпня 2014 року діє постанова Кабінету Міністрів України №408[8] згідно якої більшість контролюючих органів можуть здійснювати перевірки лише з дозволу Кабміну, за вимогою суду, за заявкою самого підприємства або ж якщо такі дії передбачені Кримінально-процесуальним кодексом України[9]. Досвід наявності в Україні мораторію на перевірки дозволив виявити неефективні механізми системи контролю (нагляду) та розпочати її реформування[10]. Таке обмеження на перевірку мало негативні наслідки, які зображено на рисунку 2.

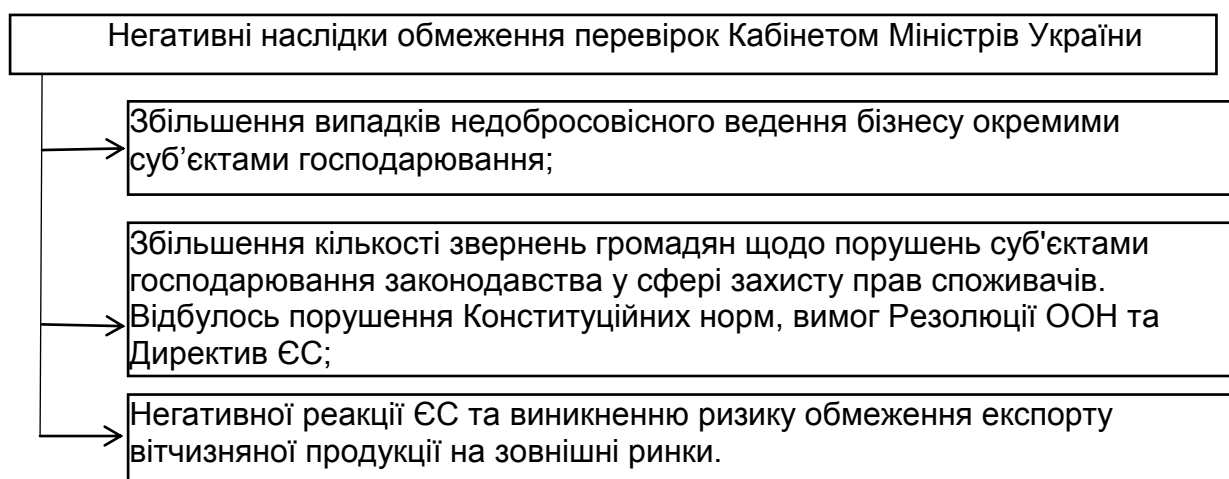

Рис. 2. Негативні наслідки обмеження перевірок (узагальнено автором)

Як видно з рисунку 2, необхідно створювати новий механізм введення обмежень на дії контролюючих органів. Низькі показники проведених перевірок за січень-серпень 2016 року пояснюються тим, що в цей період діє законопроект від 18.09.2015 р. №3153, який передбачає запровадження мораторію на проведення перевірок для всіх контролюючих органів у 2016 році[11].

Таким чином, можна зробити висновок, що потрібно впроваджувати такі форми економічного контролю, які б відповідали умовам сьогодення і особливостям діяльності сучасних суб'єктів господарювання, зміцнювати законодавчу та методологічну базу. І лише тоді, коли буде діяти удосконалена система контролю зможемо говорити про

благополуччя населення, фінансово-господарської діяльності організацій, розвиток економіки держави в цілому.

Література:

1. Дікань Л.В. Фінансово-господарський контроль: навч. посіб. / Л.В. Дікань. – К.: Знання, 2010. – 395
2. Бутинець Ф.Ф., Виговська Н.Г., Малюга Н.М., Петренко Н.І. Контроль і ревізія: Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. / За редакцією проф. Ф.Ф. Бутинця. – 3-є вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2002. – 544 с.
3. Білуха М.Т., Микитенко Т.В. Фінансовий контроль: теорія, ревізія, аудит: Підручник.-К.: Українська академія оригінальних ідей.-2005.– 888с.
4. Павлюк В.В., Сердюк В.М. Анаєв Ш.М. Контроль і ревізія. Навч. посіб – К.: Центр навчальної літ-ри, 2006.-196 с.
5. Усач Б.Ф. Контроль і ревізія.: Підр. – К.:Знання,2007 – 263 с.
6. Ярошенко С.П., Пінькас Г.І.,Кобичева О.С. Теоретичні і методологічні основи контролю: Монографія.-Суми.: ВТД «Університетська книга»,2007.– 251с
7. Державна аудиторська служба України. Статистичні дані. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>
8. Постанова КМУ від 13 серпня 2014 р. № 408 «Питання запровадження обмежень на проведення перевірок державними інспекціями та іншими контролюючими органами». Електронний ресурс. Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua>
9. Остап Семерак. «Євроінтеграція у Раді: як Україна "розгрібає" наслідки мораторію на перевірки бізнесу». Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua>
10. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про особливості здійснення заходів державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності». Електронний ресурс. Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>

11. Олена Кантерман «На які контролюючі органи поширюється «перевірочний» мораторій?». Електронний ресурс. Режим доступу:<https://uteka.ua>

Науковий керівник,
к.е.н., доц.

Кривцова Т. О.

Опубліковано в авторській редакції